

МИХАИЛ СЕРГЕЕВ

25

31801/a  
**МАРИЙ ЭЛЫН  
ПАТЫРЖЕ-ВЛАК**

## ВЕС СЕРЫШТЕ

Черниговский областьысе Репкинский районын кечывалвел ужашыштыже, Днепрын шола серыштыже, Неданчичи луман села уло. Кугу Отечественный сар пагытыште тудо шагал огыл партизаным пуэн. Нуно М. Н. Таранушкенон вуйлатыме соединенийыште да подпольный группышто кредалыныт. Тысе вер-шорым тугишман кид йымач 1943 ийыште утарыме. Тидым да Днепр гоч вончымым изашольо шугар, памятник-влак шарныктат.

Неданчичи дене кылдалтын Морко вел марий Николай Павлович Павловын подвигше. Тудлан 1944 ий 15 январьыште Совет Союз Герой лумым пуымо.

СССР Верховный Совет Президиумын Указше лекме деч вара ныл кече гыч «Боевой призыв» красноармейский газетын номерже куандарыше уверлан полеклалтын, «Днепрын геройжо — Совет Союзын Геройжо-влаклан боевой салам!» кугу вуймут дене лектын. Газетын ончыл статьяштыже возымо:

«Днеприм форсироватлымаште тудын героический участникше-влак уло тунялан ончыктеныт: совет воин-вла-



ПАВЛОВ  
Николай Павлович

кын сеныме корным нимо чараклен ок керт. Ме кызыт кредалмаш дене ончыко каена, да тек Днепрын геройжовлакын боевой опытышт воинский усталык да моштымо пример лийын кодеш».

Ончыл странициште газет куд геройын фотожым пуртен, иктыштыже — гвардий сержант Николай Павлов.

Могай подвигом ыштен землякна? Тиде йодышлан 218-ше гвардейский стрелковый полк командир гвардий подполковник Бойцовын подписатлыме наградной лист вашешта.

«1943 ий 27 сентябрь вашеш йӱдым Днепрын касвел серышкыже, тушман чот луйкален гынат, — возымо наградной листыште Н. П. Павлов нерген, — десантан первый пуыштак каен. Сер деч тораште огыл пудештыше снарядын толжыкжо пушым кумыктен. Шуй дангыт йӱштӧ вӱдыштӧ, нӧлталме кидыште оружийым кучен, шке боевой йолташыже-влак дене пырля серыш вашкен. Ротын парторгшо да командирже дене иктатыште, тушманын чот луйкалымыже вошт, Днепрын серышкыже лектыныт. Парторгын ӱжмӧ шокшо мут да рото командирын кӱчык приказше почеш Павлов йолташ первый лу герой коклаште ончыко каен.

Шукын огытыл гынат, нуно, моштен верланен, тушман ӱмбак туге луйылташ тӱнгалыныт, пуйто энгер серыште вончышо-влакын оружийышт моткоч шукула коеш. Лӱдмыж дене тушман чакнаш тӱнгалын. Гитлеровец-влакым поктен, тушман траншейыш ик эн ончыч миен лектын да вашпижмаште штык да приклад дене немыч-влакым почкен, тыге тушманым эше чот лӱдыктен. Нимом ончыде, тушман дене 50 метр марте лишемын да шке пулеметшо гыч вулно йӱр дене гитлеровец-влак радамым шуэмден.

Мемнан боец-влак луйкалымым чарнен огытыл, тыге полкын подразделенийже-влаклан, а вара чумыр дивизийлан энгер гоч вончаш йӱным ыштеныт.

Тылеч вара кредалмаштат эреак ончыл радамыште лийын, боец-влакым тушман ӱмбак контратакыш кынен-

тен, Днепрын касвел серыштыже налме плацдармым кумдангдаш полшен».

Тыге кредалын Днепр гоч вончымо годым Николай Павлов. Мом шонен тунам марий рвезе? Шочмо мландым утарыме нерген, тудын калыкше сар деч посна илыже мадын. Боевой задачим шукташ лекме деч ончыч ротышто боец-влакын погынымашышт эртен, тушто нунын ончылно могай сомыл вучымым ик гана веле огыл ушештареныт. Шарналтен Николай Павлов рото командирын ача семын пуымо сугыным. Вуй уш гычше лектын огыл Центральный фронтын Военный советшын ӱжмыжӧ:

«...Мемнан фронтын войскаже Украина мландыште 100 утла километрым эртен. Илышым да эрык кечым угыч вучен шуктен 1100 ял ден олаште шуко тӱжем ег. Мемнан дивизий-влакын сенымаш ошкылышт ватына, авана, йоча-на-влакын шӱмышкышт куаным шындарен.

Тушман лунчырген. Куатле наступлений уло фронт мучко кая. Тушман аралалташ йӱнлӧ верым кычалеш, пентылдемдалт шичнеже. Тидлан йӱным пуыман огыл!

Ошкылнам вяндаш, тушманым чарныде покташ да шытараш!

Ончыко, йолташ-влак!»

77-ше гвардейский стрелковый дивизий 61-ше армийын соединенийже-влак кокла гыч Днепрым эн ончыч вончен. Форсирований чаткан да рӱж эртен. Сандене армийын Военный советше дивизийын командованийжылан да личный составшылан благодарностыым увертарен. Шуко боец ден командирлан боевой наградным пуаш темленыт. Вот тунам, 1943 ий 5 октябрьыште, гвардий сержант Н. П. Павловланат наградной листым возеныт. Полк командирын ойжо дене дивизий командир гвардий генерал-майор В. С. Аскалепов, вара 9-ше гвардейский стрелковый корпус командир генерал-майор А. А. Борейко, тыгак 61-ше армийын командующийже гвардий генерал-лейтенант П. А. Белов келшен. 1943 ий 12 октябрьыште наградной листыш шке пуышым Центральный фронтын командующийже армий ге-

нерал К. К. Рокоссовский пыштен. Тыге 1944 ий 15 январьыште СССР Верховный Совет Президиумын Указше лектын.

Совет Союз Герой лұмым пуымо нерген Указ лекмешке, Николай Павлов кок гана сусырген. Ончыч — Днепр вончымо да чапле подвигом ыштыме деч вара, эгер деч ятырлан торлымеке. Госпиталь гыч лекмек, курс деч вара разведротыш логалын, вес дивизийыште кредалын. Кокымшо гана — Белоруссийым утарышаш верч кредалмаште нелын сусырген. Николай Павлов уэш госпитальыш логалын. Поезд лұддымō пулеметчикым Новосибирск ола марте нангаен. Тушто пел идалык наре эмлалтын. Госпитальыштак Совет Союз Герой лұмым пуымо нерген пален налын.

1944 ий. Гвардий сержант Н. П. Павлов Белоруссийым утарыме деч вара 15-ше гвардейский стрелковый дивизий дене пырля Восточный Пруссийыш толгын лектын. Польшышто Гдыня, Данциг ола-влакым утарымаште лийын, Штеттиным штурмоватлен. Висла ден Одер эгер-влакым форсироватлен. Фронтвой корно пытартышлан тудым Берлиньш конден.

Сенгымашым лишемдышаш верч уло вий-усталыкшым пуйшо землякна армий гыч 1947 ийыште гына пōртылын. Тунам коло кум ияш лийын. Самырык кап-кыл фронтышто налме сусырым эше сеген. Николай Павлович тыныс ийлаште землякше-влак дене пырля тўрлō вере тўрлō пашам ыштен: райцентрыште да шкенжын сельсоветыште, Комсомольский чодыра пунктышто да «Совет» колхозышто...

Армий гыч йōршынлан пōртылмеке, Николай Павловичым мылаMAT вашлияш пернен. Шинченна тунам сельсовет исполкомын пōртыштыжō мутланен, эртыше сарым шарналтен. Але самырык, а мый тудын деч эше кок ийлан самырык — коктын шўм почын кутыренна. Утларакше — тудын Днепр верч кредалмыж нерген. Каласкален Николай Павлович простан, чиялтыде, тўрлō эпизодым шонен лук-

де; кузе тудо шке пулеметшо гыч тушманым почкен, налме плацдармым руалтен налаш тушманлан волям пуэн огыл. Кажне шوماкыштыже пеш проста улмыжо шарнымашеш кодын. Моктаныме койышыжымат шижын омыл. Икманаш, тыгаяк айдеме — марий калыкын тыглай эргыже. Кўлын неле туткарыште тушман ваштареш кредалаш — кредалын. Сар деч вара йодыныт тудын шинчымашыжым, моштымыжым озанлыкыште кучылташ — пашам ыштен. Вуйым шупшын огыл. Ситыше вийжым чаманыде.

Сарын кышаже — неле корно, тул-вўд вошт эртымаш, сусыр-влак — чылажат геройын тазалыкшым койын лунчыртен. Нылле ныл ийыш тошкалмеке, 1968 ий 8 майыште, Н. П. Павлов шочмо ялым — Морко районысо Ярамарий почингам — ўмырешлан коден каен.

Геройым Кугу Ярамарий сельсоветыште огыт мондо. Совет Союз Герой Н. П. Павловын лўмжым верысе кандашшяш школлан пуымо. Тиде школ ончылно 1979 ийыште геройын бюстшым шогалтыме.